

BAE

Birleşik Arap Emirlikleri ÜLKE RAPORU

Ekonomik Araştırmalar

Mart 2019

Ayşe Özden

Müdür

aozden@atbank.com.tr

Dr. Ömer Ersan

Uzman

oersan@atbank.com.tr

SWOT	2
Ekonomik Görünüm	3
Sektörel Gelişmeler	6
İnşaat Sektörü	
Petrol Sektörü	
Bankacılık Sektörü	11
Dış Ticaret	15
Türkiye & BAE	16

1- SWOT - BAE

Güçlü Yanlar

- Yüksek standartta yaşam koşulları.
- Liberal ticaret rejimi.
- Düşük politik risk.
- Çeşitlendirilmiş ekonomi.
- Liberal ticari rejim.
- Körfez Arap ülkeleri (GCC) ile bölgesel iş birliği.
- İyi konumlanmış ticari bankalar küresel finansal sistemden faydalanmaktadır.

Zayıf Yanlar

- 2018 yılının Ekim ve Kasım aylarında yaşanan petrol fiyatlarındaki düşüş.
- İran'ın agresif tavrı, BAE'de yatırımcı güvenini baskılayabilir.
- Petrol gelirlerinin devlet bütçesi içindeki ağırlığı yüksektir.
- BAE'nin para birimi ABD dolarına bağlı olduğundan, ülkenin para politikası etkinliği düşüktür.
- ABD'nin bölgesel militan gruplar ve İran'ın nükleer hedefleri hakkındaki endişeleri yatırımcıları etkileyebilir.
- Ülkeye göç edenlerin düşük yaşam standardı suç oranını artıracaktır.

Fırsatlar

- Turizm ve Bankacılık sektörleri büyümesinde orta vadeli olumlu görünüm.
- İran ile yaşanabilecek olumlu gelişmeler.
- İnşaat sektöründeki Dubai kaynaklı büyüme.
- Milli savunmada yaşanan son gelişmeler, savunma ve siber güvenlik sektörlerinde ek fırsatlar yaratacaktır.
- BAE ile diğer GCC ülkeleri arasında güvenlik ve ekonomik konularında yaşanabilecek iş birlikleri.
- BAE genel olarak OPEC'te güvercin mesajları ile tanınmakta olup, bu durum batı ile olan ilişkiler için olumludur.

Tehditler

- Bölgesel belirsizlikler.
- Bütçe açığındaki bozulma ilerleyen dönemlerde vergi oranlarının yükselmesine neden olabilir.
- Katar'la olan anlaşmazlık ikili ilişkileri etkileyecek.
- ABD ile olan olumlu ilişkiler ve turizmin canlanması nedeniyle, BAE terör örgütlerinin potansiyel hedefinde bulunmaktadır.
- Petrol fiyatlarında yaşanan ilave düşüş mali görünümü daha da kötüleştirebilir.

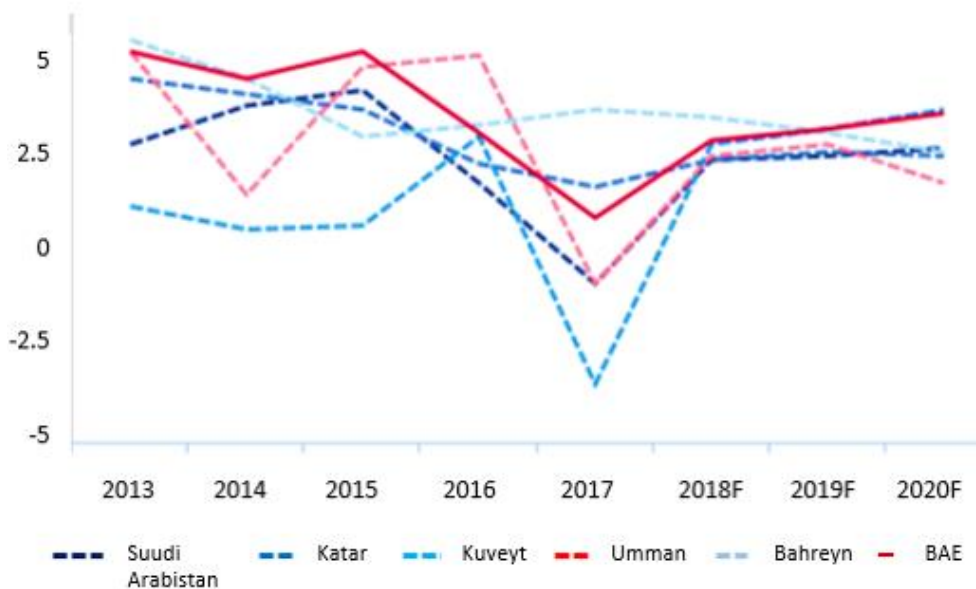
2- EKONOMİK GÖRÜNÜM

Temel Makroekonomik Göstergeler						
	2015	2016	2017	2018t	2019t	2020t
Nominal GSYİH (milyar USD)	358,1	357,0	382,8	407,5	428,6	456,3
Reel büyüme (yıllık %)	5,1	3,0	0,8	2,8	3,1	3,5
Enflasyon, yıllık ortalama %	3,6	1,2	2,7	3,0	1,6	2,7
Cari denge, GSYİH'ye oranı %	4,9	3,7	6,9	8,1	8,5	8,4
Bütçe dengesi, GSYİH'ye oranı %	-3,4	-2,4	-0,9	2,9	2,4	2,9

Kaynak: BMI, t: Tahmin

A&T Bank Görüşü: Ekonomi petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara oldukça hassas olmasına rağmen gelecek yıl için olumlu bir görünüm sergilemektedir. BAE ekonomisinin 2019 yılında petrol üretimi ve Abu Dhabi'nin yeni mali genişlemeleri ile yükselişe geçmesini bekliyoruz. 2019 yılında % 3,1 büyüme tahmin edilen BAE ekonomisi, 2018 yılında % 2,8 ve 2017 yılında %0,8 büyümüştür. Bu oran GCC ülkeleri arası Kuveyt'in ardından en hızlı büyüme oranıdır. Tahminimize göre, altyapı ve inşaat sektörleri ile turizm ve konut alım satımı gibi hizmetler sektörü orta vadede büyümenin destekleyici sektörleri olacaktır.

Petrol üretim kesintilerine rağmen BAE halen GCC ülkeleri arasında en iyi büyümeye sahip (GCC – Reel Büyüme GSYİH, %)

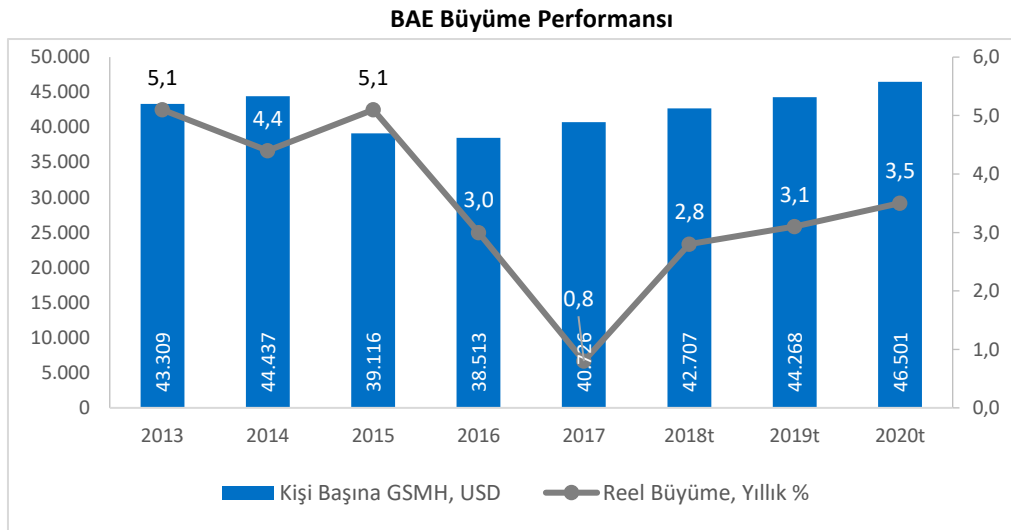
BAE, Arap dünyasının ikinci büyük ekonomisi olup, ağırlıklı olarak petrol üretiyor ve petrol fiyatlarının düşmesi nedeniyle 2017 yılında % 0,8 büyüebilmiştir. BAE ekonomisinin %70'ini kapsayan petrol dışı sektörler verilecek teşvikler sayesinde önümüzdeki yıl için ekonominin hız kazanacağı tahmin ediliyor.

BAE'nin başkenti Abu Dabi multi-milyar dolarlık kalkınma planını başlatmış olup, bu plan gayrimenkul, yenilenebilir enerji ve altyapı projelerini hızlandıracaktır. "Yarın 2021" programı için önümüzdeki üç yıl içinde 50 milyar dirhemi tahsis eden BAE, önemli bir kısmını (20 milyar dirhem) sadece 2019 yılında harcayacaktır. Teşvik paketi hem firmalar hem de tüketiciler için umut verici olmakla birlikte hem özel tüketimin hem de sabit yatırımın fayda sağlayacağına inanıyoruz.

"Yarın 2021" ile doğrudan ilişkisi olmayan büyük alt yapı projeleri şimdiden hareketlenmeye başlamıştır. BAE'nin önemli emirliklerinin ekonomik görünümünün 2020'de daha olumlu bir görünüm ile büyümeyi daha da destekleyeceğine inanıyoruz.

Dubai'de Expo 2020'nin başlamasıyla turist sayısının artacağı muhtemeldir. Bu durum hizmet ihracatını destekleyecek olup ikincil etkileriyle birlikte ekonominin daha çok istihdam yaratmasını ve doğrudan yabancı yatırımlarının (DYY) artmasını sağlayacaktır. Bu arada Abu Dabi'de petrol üretim kısıtlamalarının gevşetilmesi hidrokarbon sektörü üzerindeki baskıyı hafifletebilir. Sonuç olarak, bu gelişmelerin 2020'de GSYİH büyümesini %3,5'e çıkaracağına inanıyoruz.

Kaynak: BMI

BAE Ekonomisinin Ana Dinamikleri

- ✓ Abu Dabi 2019'da petrol üretimini hızla artırarak, üretimini %6 yükseltecektir. Abu Dabi petrol üretimi 2018'de %2,6 artmış olup 2017'de % 4,5 daralmıştır. Hidrokarbonlar sektörü ekonominin hemen hemen üçte birini kapsamakta olup, üretimdeki artış büyümeyi de artıracaktır. Buna ek olarak Abu Dabi'nin 2019-2021 yıllarını kapsayan mali genişleme paketi reel kesim ve tüketici güvenine olumlu etki yapacak ve bu gelişmeler Abu Dabi'de 2019'daki %3,5'lik büyümeyi destekleyerek BAE'deki toplam büyümesini % 3,1'e çıkaracaktır.
- ✓ Expo'nun desteğiyle birlikte Dubai ekonomisinin dörtte birini oluşturan perakende sektörü, yaşanan turist girişi ile bölgenin büyümesini destekleyecek olup, büyümesini 2019 yılındaki %3,3 seviyesinden, %4 seviyesine yükseltecektir.
- ✓ Katar'ın ekonomik görünümü Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır gibi ülkelerle yaşanan siyasi gelişmelerin etkisinin azalmasıyla önümüzdeki dönemde daha parlak olacaktır.

Her iki tarafta henüz tam bir anlaşma gerçekleştirememekle birlikte, Katar'ın hidrokarbon sektörü maddi olarak etkilenmemiştir. Katar, önümüzdeki birkaç yıl içinde 200 milyar dolar tutarında sermaye harcaması yapmayı hedefliyor. Yatırımların büyük bir kısmı 2022 FIFA Dünya Kupası ile bağlantılı olmasına karşın, hükümet ulaştırma, altyapı, sağlık ve eğitime de yatırım yapacak.

- ✓ Petrol ve gaz ihracatının önümüzdeki dönemde ılımlı bir büyüme göstermesini ithalatta ise büyümenin kamu ve özel sektör tüketim faaliyetleriyle devam etmesini bekliyoruz. Ayrıca, petrol üretimi de büyümeye devam edecek.
- ✓ BAE, net uluslararası yatırım pozisyonunu (NUYP) açıklamaz iken, klasik olarak ülkenin, dünyanın geri kalanından net alacaklıdır. IMF, BAE'nin NUYP 'nın ülkenin GSYİH'nın %16,7'si olduğunu tahmin ediyor. Ağustos 2018 itibarıyla, BAE merkez bankası 89 milyar dolar tutarında rezerv sahtir. Daha da önemlisi ülkenin en büyük varlık fonu olan Abu Dabi Yatırım Otoritesi (ADIA), 683 milyar dolar olarak tahmin edilen varlığı yönetmektedir (GSYİH'nın yaklaşık % 172'sine eşittir). ADIA'nın yatırımlarının büyük çoğunluğu deniz aşırı ülkelerde olup, ülkenin dışarıya yapığı yatırımların büyük çoğunluğunu bu yatırımlar oluşturmaktadır.
- ✓ BAE'nin cari işlemler dengesi, petrol fiyatlarındaki hareketlerden ciddi bir şekilde etkilenmeye devam edecektir. Petrol fiyatlarının önümüzdeki on yıllık süre zarfında yavaş bir yükseliş eğiliminde kalacağı varsayımına göre, önümüzdeki yıllarda hidrokarbon sektöründeki ihracatın yükselmesini bekliyoruz. BAE'ni komşularıyla karşılaştırdığımızda hidrokarbon ihracatı büyümesi göreceli olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılık dikkate alındığında cari işlemler fazlasının 2018'de artması ve önümüzdeki beş yılda GSYİH'nın % 8-8,5'inde kalması görüşümüzü desteklemektedir.
- ✓ Bütçe açığının, 2018'deki GSYİH'nın % 1,2'sinden, özellikle de yüksek petrol dışı gelirler üzerindeki reel sektör ortamındaki iyileşmeye paralel olarak GSYİH'nın %0,7'sine kademeli olarak daralması beklenmektedir.
- ✓ BAE'de yıllık enflasyon, KDV'nin baz etkisiyle 2019 yılında düşecektir. Enflasyonist baskılar, KDV ile ilişkisiz olan enerji fiyatları ve emlak fiyatlarının düşmeye devam etmesiyle zayıf kalacaktır. Talep enflasyonu ise bu faktörleri kısmen hafifletecektir. Genel olarak enflasyonun, 2018 yılındaki ortalama % 3 seviyesinden 2019 yılında % 1,6'ya düşmesini tahmin ediyoruz.
- ✓ BAE Merkez Bankası (CBUAE) dirhem doları bağı olan para politikasını sürdürmek için faiz oranlarını artıracak.
- ✓ Kredi büyümesinin, yavaş yavaş iyileşmesi ile birlikte firmalar, bankalar tarafından ilgi görüyor ve borç alabiliyor.
- ✓ Petrol fiyatlarındaki düşüşler ekonomideki en önemli risk olarak gözüküyor. Petrol fiyatlarındaki düşüşler kamu gelirlerini etkileyeceğı gibi, kamu yatırımlarının ertelenmesine neden olabilir. Ayrıca bu durum reel sektör güvenliğini ve bankacılık sektörü likiditesini etkileyecektir. Petrol fiyatları ekonomik görünümün merkezinde olup kamu harcamaları ve petrol dışı yatırımlar büyük ölçüde bu fiyatlara bağıdır. Petrol ayrıca bankacılık sektörü likiditesi ve tüketici güvenliğini de zincirleme şekilde etki eder. Buna ek olarak ABD merkez bankası FED'in faiz oranlarını artırması bekleniyor olması, 2019 yılında borçlanma maliyetlerini yükseltip firmaların iş yapma potansiyelini etkileyebilir. Fakat Dubai'nin Expo 2020 için geniş kamu yatırım programı ve BAE'nin daha geniş ekonomik reformları ekonomik büyüme için olumlu olabilir.
- ✓ BAE Başkanı, doğrudan yabancı yatırımın desteklenmesi için (DYY), Ekonomi Bakanlığına bağı doğrudan yabancı yatırım birimi kuran bir yasa çıkarmıştır. Birim, yatırım ortamını daha ılımlı ve cazip olmasını sağlamaya yardımcı olacak aktivitelerden sorumlu olacaktır. Maliye bakanlığına göre, doğrudan yabancı yatırımın 2018 yılında yıllık bazda yaklaşık %6 artacağı ve 11 – 11,5 milyar dolar ile bölgenin en büyüğü olacağı tahmin edilmektedir. Yetkililer 2020 sonuna kadar %15 - 20 oranında daha artış olacağını bekliyorlar.

3- SEKTÖREL GELİŞMELER

a) İnşaat Sektörü - SWOT

Güçlü Yanlar

- Aktif bir emlak piyasası, kamu destekli ulaşım hizmetleri için altyapı harcamaları ve konut harcamaları, pazarın iyi bir şekilde büyümesini sağlayacak.
- Mevzuatın nispeten ılımlı olmasıyla elverişli bir yatırım ortamı yaratılmakta olup alt yapı yatırımlarının özel sektör tarafından yapılması sağlanmaktadır.
- Kamu kurumları, bu projelerde çoğunluk hisse senetlerini almaya istekli olup yatırımcıları çekmek amacıyla devlet güvencesi vermektedirler.

Zayıf Yanlar

- Kreditorler BAE ve özellikler Dubai'ye kredi vermekte temkinli iken proje finansmanı operasyonları zahmetlidir.
- Pek çok mega proje açıklandı, fakat bunların çok azı tam olarak tamamlandı.
- Nitelikli ve niteliksiz olarak göçmen çalışanlara bağlı olarak üretim maliyetleri arttırmaktadır.

Fırsatlar

- Expo organizasyonu 2020 yılında Dubai'ye verildi ve bu durum bölgeye fırsatlar yaratarak diğer alanlarda katalizör etkisi gösterecek.
- BAE, yenilenebilir enerji ve yeşil teknolojiler için bir merkez haline gelmekte olup Masdar şehri yeni girişimlere öncülük ediyor.
- Gayrimenkul piyasası Dubai'de ve son olarak Abu Dabi'de tekrar büyümeye başlamıştır.
- BAE, petrol fiyatlarını düşüğü bir ortamda kamu destekli alt yapı projelerinde en iyi pazarlardan biridir.
- Dubai'nin 2015 yılında kabul ettiği kamu-özel iş birliği kanunu, inşaat pazarına daha fazla özel sektör katılımını teşvik etmektedir.
- İran ekonomisinin açılması Dubai liman işletmelerine hizmetlerini sunma fırsatı sağlayacak.

Tehditler

- Gittikçe daha kendine güvenen bir dış politika BAE, islam devletleri grubu içinde terör örgütleri için bir hedef haline getirebilir.
- GCC ülkeleri hızlı bir büyüme yaşıyor ve bu durum inşaat malzemeleri ve işçilik fiyatlarını artırıyor.

A&T Bank Görüşü: BAE'nin 2018 yılsonu itibariyle inşaat halinde olan 272,37 milyar dolar değerinde 11.334 projesi bulunmaktadır. Dubai ise 123,9 milyar dolar değerinde inşaat halinde 4.792 projesine sahip olup Abu Dabi'nin ise 114 milyar dolar değerinde 1.653 adet yapım aşamasında olan projesi bulunmaktadır.

*Diğer Emir'liklerde de 34,8 milyar dolar değerinde inşaat halinde 4.888 proje bulunmaktadır. İnşaat sektörü orta vadede ekonomik faaliyetlerin temel belirleyicisi olacaktır. Expo 2020'nin inşaat sektöründe büyümeyi desteklemesi bekleniyor ve bu inşaat sektörü gelişiminin birkaç yeni projeye devam etmesini bekliyoruz. Bunlar Dubai metro ağının genişletilmesi ve yeni hava alanı inşaatıdır. **BAE'nde 2019'da inşaat sektörünün yaklaşık %6,5 ve gelecek beş yılda yıllık bazda %4,5 büyümesini bekliyoruz.***

İnşaat sektörünü büyümesini sağlayacak birkaç kilit proje ve çalışma:

- ✓ Trade Arabia tarafından belirtilen çalışmaya (WAM) göre, Abu Dhabi Yürütme Konseyi, şehirdeki altyapının geliştirilmesi planları kapsamında 355 milyon dirhem (64 milyon dolar) değerinde proje onaylamıştır. Bu proje Falah yolundan Qasr Al Bahr yoluna kadar Şeyh Zayed bin Sultan Yolu'nu inşa etmek için 109 milyon dirhem (30mn ABD Doları) tutarındadır.
- ✓ 2018 yılının Ekim ayında Arabtec İnşaat şirketi Dubai'de 311 milyon dirhem (84,6 milyon ABD Doları) tutarında Expo 2020 için kamu ve katılımcılar için plaza inşaatı projesi almıştır. Projenin kapsamı, peyzaj ile birlikte halka açık giriş meydanların inşaatı olup 268.000 metrekairelik alanı kapsamaktadır.
- ✓ Basma Group ile KBW Investments arasında ortak bir girişim olarak kurulan Sharjah merkezli Arada, yaklaşık 70.000 kişilik istihdam ve 6,5 milyar ABD Doları maliyetli şimdiye kadar üretilen en büyük karma kullanımlı projeyi inşa edecektir.
- ✓ Fujairah şehri, önümüzdeki beş yıl içinde 8.000 yeni ev ve 1.500 odalı otel inşa etmeye çalışmakla birlikte mevcut limanın kapasitesini de artıracaktır.
- ✓ Salini Impregilo, Meydan Group'tan Dubai'deki Meydan One Alışveriş Merkezi'ni inşa etmek üzere 435 milyon ABD Doları tutarında ihale kazanmıştır. İhale, alışveriş merkezinin yanı sıra alt yapıların inşa edilmesini de içeriyor.
- ✓ Emirates Bölgesi Soğutma firması olan Emicool, 3 milyar dirhem (816 milyon dolar) tutarında Dubai ve BAE karışık olmak üzere bölgede soğutma hizmeti vermek üzere Mirdif Hills projesi kazanmıştır. Proje 362,32 metrekaireyi kapsayan stüdyo, bir, iki, üç yatak odalı ve dubleks daireler ile 128 odalı dört yıldızlı bir otel ve 230 yataklı bir hastaneyi kapsamaktadır.
- ✓ Dubai Holding'in Dubai Belediyesi ile yaptığı bir iyi niyet sözleşmesiyle birlikte 1,43 kilometrekarelik alana Dubailand'ı halka açık bir park olarak yapacaktır. Bu parkta 30 kilometre yaya yolu, 20 kilometre koşu parkuru, 14 kilometreyi aşan bisiklet yolu ve 7 kilometreyi aşan doğa yürüyüşü yolu olacaktır.
- ✓ Al-Futtaim, Dubai Jebel Ali'de bir alışveriş merkezi projesi inşa etmeye başlamıştır. 78.500 metrekairelik alışveriş merkezinin yaklaşık 55.000 metrekairelik bir alanı Jebel Ali Geliştirme'nin olacak olup, IKEA, bu projede 30.000 metrekairelik alana bir sahip olacaktır. Projede ayrıca 100 perakende mağazası, yemek alanı ve kafe, hipermarket ve Al-Futtaim ACE bilgisayar donanım mağazası bulunacaktır. Alışveriş merkezinin 2019 yılının ilk çeyreğinde tamamlanması planlanıyor.
- ✓ Dünya karayollarına örgütüne göre, Dubai Trablus yolu'nun 12 kilometrelik bir kısmı yakın zamanda başlaması bekleniyor. Dubai'nin Karayolları ve Ulaşım Otoritesi tarafından yönetilen projenin, 136 milyon dolardan fazlaya mal olduğu tahmin ediliyor.

b) Petrol Sektörü –SWOT

Güçlü Yanlar

- BAE’nde hem siyasi hem de ekonomik olarak istikrarlı ve iş yapmayı kolaylaştırıcı bir ortam vardır.
- Ülke, dünyanın en büyük yedinci büyük petrol ve gaz rezervine sahiptir.
- Petrol çıkarma maliyetleri küresel standartlara göre düşüktür, böylelikle daha düşük petrol fiyatlarında bile rahatlıkla faaliyet devam edebilmektedir.

Zayıf Yanlar

- Varlıkların değerlendirilmesi ve petrol üretiminin artması büyük ölçüde petrol fiyatlarına bağlıdır.
- Gaz üretimi önemli olmakla birlikte, satılabilir üretim büyük hacimli yeniden çıkarım ile sınırlıdır.
- Gaz rezervlerinin büyük kısmı, keşif ve geliştirme maliyetlerini artması nedeniyle son derece zahmetlidir.
- Enerji sübvansiyonu, potansiyel gaz üretim gelişmelerinin değerini azaltarak yerel enerji fiyatlarını baskılamaktadır.

Fırsatlar

- Hükümet, geleneksel olmayan kaynakları kullanmak için fırsat kolluyor.
- Enerji sübvansiyonları kısmen bitirilmekte ve hükümet yakıt fiyatını kısmen serbestleştirmektedir.
- Hem petrol istasyonları hem de rafinelerin büyümeye devam etmesi inşaat ve hizmetler sektöründe fırsatlar yaratıyor.
- BAE’de rafinelerde ilave kapasite artırımı ülkeyi nihai ürün ihracatçısı haline getirecektir.

Tehditler

- Zayıf petrol fiyatları ve daha geliştirilmiş petrol (EOR) üretim teknikleri, üretimi ekonomik olmayan hale getirebilir.
- BAE'nin bugüne kadar doğrudan olarak çok az etkilenmesine rağmen, bölgesel istikrarsızlık artmaktadır.

A&T Bank Görüşü: OPEC ve diğer ülkelerin üretim kesintisi anlaşmasını gevşetmesi ve bir dizi kapasite artırıcı ve genişleme projesi 2019'un ikinci yarısından itibaren ve 2020'lerde petrol üretimini artıracaktır. Yenilenen keşif çalışmaları, yeşil alan projeleri ilerleyen dönemler için olumlu bir işarettir. Ayrıca, şirketler teknolojilerini iyileştirmek ve projelerin yaşam sürelerini artırmak adına bir takım yeni çalışmalar uygulamaya devam ediyor. Rafine sektörü ham ihracatı kısıtlayarak, işlenmiş katma değeri yüksek ürünlerin satışını destekleyerek büyümeyi olumlu etkileyecektir.

Enerji sektöründeki verimlilik artışı ve sübvansiyonun azaltılması, gaz talebindeki büyümeye hızını azaltmaya yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, iç talebin BAE'de dış tüketimi geçtiğini ve gözlem süremiz boyunca LNG ithalatında büyümeyi süreceğini ön görüyoruz.

Son Güncellemeler ve Tahminler

- *Mevcut petrol projeleri boru hattı daha önce üretilmiş işletmelerin genişlemesiyle EOR'a odaklanmış olup bu durum 10 yıllık tahmin süremiz boyunca büyümeye katkıda bulunacaktır.*
- *Abu Dabi'de Ras Al Khaimah ve Sharjah'taki kamu doğal gaz işletmeleri (NOC) ile tamamen yeni bir üretim tesisi kurulması büyümeyi destekleyecektir.*
- *Kamu, ülkenin doğal gaz kaynağını geliştirmeye devam ediyor. Kaynakların büyük kısmı, Bab sahasının gelişimi, Şah sahalarının genişletilmesi ve Kuzey Batı Bölgesi projesini içeren boru hattındaki büyük projelere kaydırılmıştır.*
- *ADNOC Al- Ruwais rafinerisinde kapasite günlük 600.000 varil artırılmasıyla birlikte ham petrolün rafine tesisleri büyüyor.*
- *Ülkenin petrol ve gaz talebi artmaya devam etmekte olup, LNG'ye olan bağlılık artmasıyla petrol ve doğal gaz talebi devam edecektir. Bununla birlikte verimlilik artışlarının ve sübvansiyon reformu nedeniyle talep büyümesinin hızı yavaşlayacak.*

2018 yılı itibarıyla, BAE'nin 96,6 milyar varil petrol ve 6 trilyon metre küp doğal gaz rezervi bulunmaktadır. Rezervlerin % 90'ından fazlası Abu Dabi'de bulunmakta olup, ardından Dubai, Sharjah ve Ras al-Khaimah'da rezerv bulunuyor. ABD Enerji Enformasyon İdaresi'nin verilerine göre, BAE kanıtlanmış bir şekilde küresel ölçekte yedinci en büyük petrol ve doğal gaz rezervine sahiptir. Petrol açısından BAE'nin rezervlerinin büyük çoğunluğu orta derecede ve API kütlesi olarak 32 - 44 aralığında değişiyor. Ülkenin iki ana ihracat merkezi Dubai ve Murban olup, her ikisi de nispeten petrol konusunda zayıftır. BAE ile bağlantılı olmayan gaz rezervleri de yüksek oranda kükürt içermekte olup ve gazın derinde olması nedeniyle çıkartılması ciddi anlamda zordur.

Uzun vadede, ülkenin önemli geleneksel olmayan potansiyel rezervleri tahminlerimiz üzerinde yukarı yönlü bir risk oluşturmaktadır. Ancak petrol yataklarının keşfinde yabancı yatırımcıların katılımının düşük olması ve maliyetleri yüksek olması bu keşfin hızını yavaşlatmaktadır. 2018 yılının Kasım ayında Fransız Total firması Diyab'ta geleneksel olmayan bu sektörde ciddi bir teşvik ile imtiyaz sözleşmesi imzalamıştır. Anlaşma hükümleri uyarınca, Total %40 hisse ile projenin işletmeciliğini üstlenecek ve ADNOC geri kalan % 60 hissesini elinde tutacaktır. Sözleşme süresi, yedi yıllık keşif ve değerlendirme aşaması dahil 47 yıldır.

Petrol Sektöründe Başlıca Projeler:

- **Zakum Şirketi (ZADCO):** ADNOC (% 60), ExxonMobil (% 28) ve Japan petrol Şirketi (% 12) arasında bir ortak girişim.
- ZADCO şu an günde 640.000 varilden 750.000 varile gerçekleşecek kapasite artışı ile Üst Zakum'dan daha çok üretim yapacak. Ayrıca ilk petrol üretimi de 2019 yılında bekleniyor.
- 2017 yılında projenin ortakları, üretimi 2024 yılına kadar 1 milyon varile kadar yükseltmeyi taahhüt ettiler.
- **Abu Dabi Denizcilik İşletmesi Şirketi (ADMA-OPCO):** ADMA üç imtiyaza bölünmüştür. Bunlar- Düşük Zakum, Umm Shaif ve Nasr ve Satah Al Razboot (SARB) ve Umm Lulu. İmtiyazlar, 2018'den itibaren 40 yıl daha sürecektir.
- 2018 yılının 3. çeyreğinde, üretim SARB ve Umm Lulu bölgelerinde başlamıştır. 2018 yılsonu itibarıyla günde 129.000 varil üretim planlanmakta olup 2023 yılı sonunda günde 215.000 varile çıkması hedeflenmektedir.

- ADNOC, iştiraki ADMA-OPCO aracılığıyla imtiyazın %60'ını elinde tutuyor. Diğer imtiyaz sahipleri ise Cepsa (%20) ve OMV (%20) şeklindedir.
- Umm Shaif ve Nasr imtiyazları, ADNOC tarafından bağlı kuruluşu ADNOC Offshore %60'ını, Total (%20), Eni (%10) ve CNPC's PetroChina (%10) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.
- Umm Shaif ve Nasr için hedef üretim günde 460.000 varil olup, Umm Shaif'ten 395.000 varil / gün ve Nasr'dan 65.000 varil / gün şeklindedir. Nasr Faz 2 geliştirme çalışmaları devam etmekte olup ve şu anda günde 22.000 varilden 2019'a kadar hedeflenen üretime geçmesi planlanıyor.
- Alt Zakum imtiyazı, ADNOC'nin yan kuruluşu ADNOC Offshore (%60), ile ONGC Videsh konsorsiyumu (%10), Inpex konsorsiyumu, Total (%5), Eni (%5), PetroChina'dan (%5) oluşmaktadır. Kalan %5'lik kısım ise henüz imtiyazlandırılmamıştır.
- Alt Zakum için hedef üretim 2025 yılına kadar günde 450.000 varil olup şu an ki 95.000 varil / gün seviyesinden artış sağlanacaktır.
- ADNOC, El Dabb'iya, Rumaitha, Shanayel, Huwaila, Qusahwira, Bida Al- Qemzan ve 15 petrol sahası üreten Abu Dhabi şirketini off shore operasyonları için yenilemiştir.
- İmtiyaz, 2015 yılından başlayarak 40 yıl daha uzatılmıştır. ADNOC, ADCO aracılığıyla %60 hisseye sahip ve geri kalanı Total (%10), BP (%10), CNPC (%8), Inpex (%5), CEFC (%4) ve GS Enerjisi (%3) şekilde dağılmıştır.
- İmtiyazın sahip olduğu üretim hacmi Emir'liğin üretiminin yaklaşık yarısını oluşturuyor ve imtiyaz sahipleri üretimi mevcut seviyelerde tutmaya çalışacaklar.
- ADNOC, Hasa bölgesinde üretimi genişletmek için 5,1 milyar dirhem (1,4 milyar dolar) yatırım yapmayı planlıyor. 2020 sonuna kadar üretim kapasitesini günlük 550.000 varilden 650.000 varile çıkması planlanmaktadır.
- Diğerleri:
- Cosmo Abu Dhabi E&P (%64,4), JX Nippon (%32,2), Kansai Elektrik Enerjisi (%1,7) ve Chubu Electric Power (%1,7) sahip olduğu Abu Dhabi Hail petrol sahası 2017 yılının Kasım ayında üretime başladı ve 2019 yılının ilk çeyreğinin sonu itibariyle günde 21.000 varil üretim hedeflemektedir. Fire kayıp oranlarını azaltmak ve üretimi artırmak için saha geliştirme faaliyetleri devam etmektedir.
- ADNOC'un iştiraki Al Yasat Şirketinin CNPC ile kurduğu ortak girişim 2020 yılına kadar günde 8.000 varil olan üretimi, Haseer sahasındaki yapılacak mühendislik, tedarik, inşaat ve işletme faaliyetleri ile 2 katına çıkararak günde 16.000 varil olarak hedeflemektedir.
- Total'in iştiraki Total ABK, Abu Al Bukhoosh alanından üretimi artırmak için yeni pilot teknolojiler kullanıyor. Bu alanda genel olarak yaklaşık günde 100.000 boe üretim yapılmakta, fakat aynı zamanda günde 10.000 varil petrol üretilmektedir. Alanın toplam geri kazanım oranı %45 olup bazı rezervlerde bu oran %55 ile %70 arasında değişmektedir. Burada kimyasal EOR dahil, tüm EOR teknikleri uygulanmakta olup Total ABK şirketi, bu teknikleri BAE'deki diğer rezervlere de uygulamak istiyor.
- Ghasha bölgesindeki imtiyaz, tamamen faaliyete geçtiğinde günde 120.000 varil üretim artışı gerçekleştirecek. Proje henüz geliştirme aşamada kalmasına rağmen, ilk üretim 2020'lerin ortası için hedeflenmiştir.

4- BANKACILIK SEKTÖRÜ

SWOT

Güçlü Yanlar

- Yerel bankaların sermayeleri iyi seviyede olup, ülke iş yapmaya elverişli ve altyapısı uygundur.
- BAE sadece Dubai Uluslararası Finans Merkezi'nde değil, ayrıca yabancı bankalara da iş olarak uygundur.
- Ticari bankalar, sigortacılığın gelişmesinden ve küresel finansal sistemin diğer süreçlerinden yararlanmak için iyi bir şekilde konumlanmıştır.

Zayıf Yanlar

- Gayrimenkul piyasasına yoğun kredi verilmiş olması nedeniyle, bu krediler için ayrılan karşılıkların öngörülebilir gelecek için yüksek kalacağı düşünülmektedir.
- Nitelikli personel bulmak ciddi bir zorluktur.
- BAE bölgesel olarak borç verilen bir merkez olduğu açık değildir. BAE bankaları tarafından yabancı banka dışı müşterilere verilen krediler genel borç vermeden çok daha yavaş büyüyor.
- Dubai'deki konut piyasası aşırı ısınmaya yakın gibi görünüyor.

Fırsatlar

- Yabancı bankaların hükümete borç vermesi oldukça geniş bir yer tutmaktadır. Bu büyüme daha ölçülü bir hızda edebilir.
- Bazı aşamalarda, kamuya ait işletmelerin özelleştirilmesi devam edebilir. Bu durum hem ticari bankalar hem de yatırım bankalarına fırsatlar sağlayacaktır.

Tehditler

- BAE'de bulunan hiçbir banka uluslararası olarak büyük değil ve bu yüzden ölçek ekonomisinden yararlanamamaktadırlar.
- Abu Dabi'nin büyük bir finans merkezi olma hedefleri göz önüne bulundurulduğunda, iki Emir'lik arasında bir miktar rekabet bulunmaktadır.
- Düşük petrol fiyatları önümüzdeki yıllarda bankacılık sektöründeki büyümeyi sınırlayacaktır.

A&T Bank Görüşü: Bankacılık sektörünün kredi büyümesi, yükselen petrol fiyatları ve ekonomik aktivitenin iyileşmesiyle birlikte önümüzdeki dönemde kademeli olarak artacaktır. Kamu harcamalarının azalması ve yüksek faiz oranları bankacılık sektörü için temel riskler olsa da, kamunun borç verme ve altyapı ve konut sektöründeki yatırımlarını sürdürmeye devam etmesiyle bankacılık sektörü kârlılığının devam etmesini bekliyoruz.

Sektörde bulunan 22 yerel banka, 2018 ikinci çeyrek sonu itibariyle 755 olan şube sayısını 2018 yılının üçüncü çeyreği itibariyle 751'e düşürmüştür. Yabancı bankaların ve şubelerinin sayısı 2018 yılının üçüncü çeyreği itibariyle sırasıyla 27 ve 81 olarak değişmeden kalmıştır. 2018 yılının üçüncü çeyreği itibariyle tüm bankaların toplam çalışan sayısı 346 kişi artarak 35.791'e yükselmiştir. Bu rakamlara rağmen, BAE bankacılık sektörünü, kredi hacmini ve mevduatı kontrol eden ilk beş banka yerlilerden oluşmaktadır.

BAE'de faaliyet gösteren bankaların toplam aktifleri, 2018 yılının ilk 11 ayında %6 artarak 780 milyar dolara ulaşmıştır.

BAE bankacılık sektörü 2018 yılının üçüncü çeyreğinde yeterli devlet likiditesi ve katı petrol dışı gelirlere paralel olarak, özellikle kamu mevduatlarındaki artışla desteklenerek mevduatlardaki artış ile büyüdüğü görülmüştür. Bu durum bankaların petrol dışı faaliyetlerdeki gelişmelere paralel olarak özel sektöre kredi vermelerini sağlayarak kredi büyümesini artırmıştır. 2018 yılının Kasım ayında BAE'deki bankaların mevduatı 473,5 milyar olara ulaşmış ve yıl boyunca bankacılık sektör faaliyet artışına önemli bir katkı sağlamıştır. 2018 yılının üçüncü çeyrek sonu itibariyle toplam mevduatın %88,3'ü yerel bankalarda, %11,7'si yabancı bankalarda tutulmaktadır.

Toplam krediler Kasım sonu itibariyle aylık bazda %3,7 büyüme ile 460,2 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Yurt içi kredilerde Kamu iştirakleri (GRE) hariç tüm sektörlerde yükseliş olmuştur. Kamuya verilen kredilerde %2,3 büyüme olurken, özel sektör kredileri %4,8 büyümüştür. Özel şirketlere borç verenler %6,5 ve bireylere borç verenler %1 büyümüştür. GRE sektörü yıllık bazda kredilerde %3,8 daralmıştır.

Sektörün sermaye yeterlilik oranı Eylül 2018 itibariyle %18,2 olarak gerçekleşmiştir. BAE'de bankaların likidite koşulları 2018 yılında iyileşmiştir. Diğer yandan, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı 2017 sonunda %6,4'den yavaşlayan ekonomik faaliyet nedeniyle %6,8'e yükselmiştir.

BAE Ticari Bankacılık Sektörü							
Gösterge İsmi	2014	2015	2016	2017	2018e	2019t	2020t
Toplam aktifler, (milyon AED)	2.304.900	2.474.422	2.610.834	2.746.597,4	2.911.393,2	3.091.899,6	3.271.229,8
Toplam aktifler, (milyon USD)	627.525	673.679	711.399	748.392	790.295	842.479	891.343
Toplam aktifler, GSYİH'ye oranı	156,1	182,0	184,8	186,0	187,0	188,2	187,6
Toplam aktifler, yıllık değ. %	13,8	7,4	5,5	5,2	6,0	6,2	5,8
Krediler (milyon AED)	1.378.100	1.485.500	1.574.000	1.684.180	1.740.809	1.935.426	2.059.293
Krediler (milyon USD)	375.197	404.438	428.883	458.905	472.864	527.364	561.115
Krediler, yıllık değ. %	17,06	7,79	5,96	7,00	7,40	7,00	6,40
Krediler GSYİH'ye oranı	93,4	109,2	111,4	114,1	116,2	117,8	118,1
Mevduatlar, (milyon AED)	1.421.300	1.471.600	1.562.900	1.622.290	1.695.182	1.754.669	1.824.856
Mevduatlar, (milyon USD)	386.959	400.653	425.858	442.041	459.723	478.111	497.236
Mevduatlar, yıllık değ. %	11,1	3,5	6,2	3,8	4,0	4,0	4,0
Mevduatlar, GSYİH'ye oranı	96,3	108,2	110,6	109,9	108,4	106,8	104,7
Kredi / mevduat oranı	97,0	100,9	100,7	103,8	107,2	110,3	112,9
Kredi / toplam varlıklar	59,8	60,0	60,3	61,3	62,1	62,6	63,0

Kaynak: CBUAE, BMI

BAE Bankacılık Sektörü için Pozitif Gelişmeler:

- ✓ BAE bankaları İran ile yaşanan ticaretten yararlanacak.
- ✓ Altyapı endüstrisindeki artan yatırımlar ve World Expo 2020 için hazırlıklar, bankacılık sektörünün borç vermesini ve karlılığını artıracak.
- ✓ BMI'nin son raporuna göre, BAE, bankacılık sektörünün kârının büyük kısmını oluşturan GRE segmentine borç vermeyi sınırlayan düzenlemeler getirilmiştir. Bu durum Dubai İslam Bankası, Mashraq ve Emirates NBD gibi bankaların yurt dışı satın alımlarını sürdürmeye zorlaştıracaktır. Mısır bu yatırımlardan en büyük payı almaktadır.
- ✓ BAE merkez bankasına göre (CBUAE), Basel III'e tam olarak uyum sağlanması için Emirlik bankalarıyla iletişim başlamış ve 2018'in sonuna kadar tam uygulamaya ulaşılması beklenmektedir.
- ✓ FBG ve NBAD'ın birleşmesiyle birlikte FGB'nin güçlü perakende bankacılık hizmet ağı, özellikle Abu Dabi hükümeti için kredi kartları ve konut kredisi programında, NBAD'ın ise BAE'de kurumsal bankacılık ve sermaye piyasası danışmanlığı rolündeki lider rolü göz önüne alındığında, şirket evliliği bankacılık sektörü için çok önemli bir adımdır.

BAE'de İslami Bankacılık:

İslami bankalar sektörde %20,4, toplam bankacılık sisteminin kredilerinde ise %22,6'lık paya sahiptir. BAE'deki toplam İslami bankacılık varlıkları, 2016'da küresel toplamın yaklaşık %7'si (5,5 milyar dolar) olan yaklaşık 520 milyar dirheme yükselmiştir. İslami bankacılık aktifleri, BAE'nin toplam bankacılık aktiflerinin toplamının %20'sini oluşturmaktadır. Sektörün mevduatı son üç yılda geleneksel bankacılık kurumlarındaki %18'lik bir büyümeye oranından daha fazla bir oran olan %42 ve aynı dönem zarfında kredilerinde %54 büyümüştür.

BAE Merkez Bankası Para Politikası ve Finansal İstikrar konusunda başkan yardımcısı olan Saif Hadeef Al Shamsi, Dubai'nin Ocak ayında İslami ekonominin başkenti olarak Emir'liği kurmak için 2017-2021 yılları için güncellenmiş bir strateji başlattığını duyurdu.

Dubai İslami Ekonomi Geliştirme Merkezi (DIEDC), yenilenen stratejinin, İslami ekonomi sektörlerinin yerel, bölgesel ve uluslararası ölçekte büyümesine öncülük etmeyi amaçlayan uzun vadeli etkinin sağlanmasına odaklandığını söylemiştir. Strateji, İslami finans, Helal sektörü ve kültür, sanat, moda ve aile turizmini içeren İslami yaşam tarzını içeren üç temel yapı taşını kapsamaktadır.

BAE'nin Bankacılık Sektöründe Yeni Düzenlemeler:

- ✓ İflas ile ilgili yasa geçen yıl açıklanmıştır. Bu yasa istikrar ve risk azaltma aracı olarak alacaklıların borçlarını yeniden yapılandırmasına olanak sağlayacak olup müşteriler ile aktif çalışanların kredileri yeniden yapılanması sağlanacaktır.
- ✓ 2016 yılında özellikle KOBİ'ler için yeni borç yeniden yapılandırma kuralları getirildi. Bu önlemlere göre, BAE'deki bankalar KOBİ'lere karşı yasal takibe gitmeyi askıya almaya karar verirken, BAE Bankalar Federasyonu da yeniden yapılandırmak için mücadele KOBİ'lerle birlikte çalıştı.
- ✓ 2016 yılında özellikle KOBİ'ler için yeni borç yeniden yapılandırma kuralları getirildi. Bu önlemlere göre, BAE'deki bankalar KOBİ'lere karşı yasal takibe giderken, BAE Bankalar Federasyonu da bunları yeniden yapılandırmak için birlikte çalışacaklar.

Mart 2016'dan bu yana, yaklaşık olarak 1,9 milyar dolar değerindeki krediler yeniden yapılandırılmış veya KOBİ kredilerinde 1,23 milyar dolar, büyük şirketlere ise 680 milyon dolar da dahil olmak üzere yeniden yapılandırılmıştır.

- ✓ BAE genelinde kurulan her şirketin kendi büyüklüğüne göre BAE vatandaşlarına iş verme zorunluluğuna sahip olma durumu olan yeni Emisyonlaştırma stratejisine göre, BAE vatandaşları için iş fırsatları yaratma, eğitim, gelişim ve Emir'lik çalışanlarını üst seviyeye taşımadaki başarıları gibi temel parametreler bulunmaktadır. Buradaki performanslarına göre bankaların derecelendirildiği ve ödüllendirildiği noktaya dayalı bir sistemi benimsemiştir.

BAE'de Bulunan Bankaların Listesi

1-Emirates NBD Bank	26-Banque Misr
2-National Bank of Abu Dhabi	27-Bank of Tokyo
3-Abu Dhabi Commercial Bank	28-BNP Paribas
4-Union National Bank	29-HSBC Bank Middle East
5-Commercial Bank of Dubai	30-Arab African International Bank
6-Dubai Islamic Bank	31-Al-Khaliji (France)
7-Emirates Islamic Bank	32-Al-Ahli Bank of Kuwait
8-Mashreq bank	33-Habib Bank Ltd
9-Sharjah Islamic Bank	34-Habib Bank AG Zurich
10-Bank of Sharjah	35-Standard Chartered Bank
11-United Arab Bank	36-Citibank
12-Investbank	37-Bank Saderat Iran
13-The National Bank of Ras al-Khaimah	38-Bank Melli Iran
14-Commercial Bank International	39-BLOM Bank France
15-National Bank of Fujairah	40-Royal Bank of Scotland
16-First Gulf Bank	41-Doha Bank
17-Abu Dhabi Islamic Bank	42-National Bank of Kuwait
18-National Bank of Umm al-Qaiwain	43-National Bank of Oman
19-Emirates Investment Bank	44-United Bank
20-Al-Hilal Bank	45-Bank of Baroda
21-Noor Islamic Bank	46-Barclays Bank
22-Credit Agricole Corporate and Investment Bank	47-ICBC
23-Ajman Bank	48-Deutsche Bank
24-Arab Bank For Investment and Foreign Trade	49-Samba Financial Group
25-Arab Bank	

Kaynak: UAEFB

5- DIŞ TİCARET

Birleşik Arap Emirlikleri, dış ticaret açısından dünyanın en dinamik pazarları arasında yer almakta olup, Dünya Bankası'ndan elde edilen en son verilere göre GSYİH'nın %172,8'ini seviyesinde dış ticaret gerçekleştirmektedir. Dünyanın en büyük 20 ihracatçı ve emtia ithalatçılarından biridir. Petrol ürünleri ihracattaki en büyük ürün olup, ardından altın, pırlanta ve mücevherat ürünleri gelmektedir. Altın ve pırlanta, aynı zamanda makine, ulaşım makineleri ve gıda maddelerinin yanı sıra önemli ithalat kalemlerindendir.

2017 yılında Birleşik Arap Emirlikleri, 147 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiş ve 175 milyar dolar ihracatı gerçekleştirerek 34 milyar ABD doları dış ticaret açığı vermiştir.

BAE'nin dış ticaret ortakları ve ihracat sepeti çeşitlendirilmiş iyi bir ekonomiyi yansıtmaktadır. Ana ihracat ortakları 22 milyar dolar ile Hindistan (%15,4), 18,8 milyar dolar ile Japonya (%13,2), 11,4 milyar dolar ile Çin (%8,1), 10,1 milyar dolar (%7,1) ve 10 milyar dolar ile İsviçre (%7). BAE'nin ithalat yaptığı ana ortakları AB (% 22,6), Çin (16,3%) Hindistan (16,1%), Birleşik Krallık (6, % 1) ve Türkiye (% 5,3) şeklindedir. Çin ile BAE arasındaki ticari ilişkilerin artmasını bekliyoruz. Çin esas olarak BAE'den hidrokarbon ithal ederken, Çin ve BAE inşaat, turizm ve yenilenebilir enerji sektöründeki ilişkilerini geliştirebilirler. İran ekonomisinin açılması BAE için büyük fırsatlar gösterecektir. IMF'e göre, BAE ticari faaliyetler için gemi aktarma noktası olarak hizmet vererek İran pazarına ciddi katkı sunacaktır.

BAE, ağırlıklı olarak, mineral yağlar ve bunların distile edilerek elde edilen ürünlerini (BAE'nin toplam ihraç ettiği ürünlerde % 52,6 pay) ihraç etmiştir. Bunların ardından doğal veya kültive inci, kıymetli veya yarı kıymetli taşlardan (% 16,6 pay) ve plastikler (% 3,8) ihraç etmektedir. Bu arada, BAE ağırlıklı olarak doğal veya kültive inci, kıymetli veya yarı kıymetli taşlar (% 15.6 pay) ithal ediyor olup ayrıca elektrikli makine ekipmanları (13.3%) ve mekanik cihazlar ve dünyadan nükleer reaktörler (11.9%) ithal ediyor.

BAE Federal Gümrük İdaresi son verilerine göre petrol dışı dış ticaret hacmi 2016 yılında 1,17 trilyon dirhem, 2017 yılında ise 1,20 trilyon dirhem olarak gerçekleşmiştir. Petrol dışı ticaret faaliyeti, birçok dünya ülkesi ile BAE ticaret dengesindeki iyileşmeyi yansıtmakta ve ülke ekonomisine güvenini desteklemektedir. Asya, Avustralya ve Pasifik bölgesi, 470,4 milyar dirhem ile BAE'nin en büyük petrol dışı ticaret ortağı olup, bunu Avrupa Birliği (244,3 milyar dirhem) ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika (217 milyar dirhem) takip etmiştir. BAE, GCC ülkeleriyle yapılan petrol dışı ticaret, dünya ile yapılan toplam petrol dışı ticaretin % 11'ini oluştururken (127 milyar dirhem) Suudi Arabistan ise 58 milyar dirhem ile listeye girmiştir.

Altın ve yarı işlenmiş altın, 2017 yılında 98 milyar dirhem olup, bunun ardından 66 milyar dirhem değerindeki cep telefonları ve 37,5 milyar dirhem değerindeki motorlu taşıtlar gelmektedir.

Temel görüşümüze göre, artan altyapı ve inşaat yatırımları nedeniyle hem sermaye hem hammadde hem de tüketim malları açısından ithalat talebinin arttığını görüyoruz. Ancak, petrol piyasası oynaklık önümüzdeki dönemde ihracat gelirlerini baskı altına almaya devam edecektir. Orta vadede petrol ve petrol ürünleri ihracatında ılımlı bir büyüme bekliyoruz, ancak hidrokarbon dışı sektör ihracatı istikrarlı bir şekilde büyüyecektir.

6- TURKEY & BAE İLİŞKİLERİ

Türkiye ve BAE dış ticaret ilişkisi bağlamında, Türkiye'nin ihracatı 2018 yılında %66 azalma ile 3,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve ithalat ise %32 düşüşle 3,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. BAE ile Türkiye'nin 2018 yılı dış ticaret hacmi 7 milyar dolar ile 2017 yılındaki 14,7 milyar dolar daha düşük seviyede gerçekleşmiştir.

BAE-Türkiye Dış Ticaret Göstergeleri				
Yıllar	İhracat (Milyon USD)	İthalat (Milyon USD)	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi
2010	3.332	698	2.634	4.030
2011	3.706	1.649	2.057	5.355
2012	8.174	3.596	4.578	11.770
2013	4.965	5.384	-418	10.350
2014	4.656	3.253	1.403	7.909
2015	4.681	2.009	2.673	6.690
2016	5.408	3.701	1.706	9.109
2017	9.184	5.546	3.638	14.730
2018	3.136	3.780	-644	6.916

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikler

BAE ağırlıklı olarak mücevher, çelik, kimyasal madde ve ürünleri ithal etmekte olup, Türkiye'den elektronik ve elektrik malzemeleri almaktadır. Türkiye, BAE'den çoğunlukla inciler, değerli taşlar, metaller, alüminyum ürünler ve plastikler ithal ediyor olup dış ticaret dengesi Türkiye lehinedir. BAE, Türkiye'nin en önemli ticaret ortaklarından biridir.

BAE Taahhüt Sektöründeki Türk Firmaları

BAE, Türk müteahhitlik hizmetleri için önemli pazarlardan biridir. Türk firmaları 1984 yılında GAMA inşaat ile BAE pazarına giriş yapmışlardır. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'na göre Türk firmaları bu tarihten beri 9,6 milyar ABD doları tutarında 106 proje almıştır. Sonuç olarak, BAE Ortadoğu'da Türk müteahhitlik firmalarının projeleri üstlendiği dördüncü ülke oldu.

Türk müteahhitlik şirketlerinin ağırlıklı olarak çalıştığı yerler;

- ✓ Altyapı projeleri; kentsel altyapı ve su arıtma projeleri gibi.
- ✓ Bina projeleri; idari binalar, iş merkezleri, konutlar, sosyal-kültürel tesisler ve turizm tesisi projeleri.
- ✓ Çeşitli sulama projeleri.
- ✓ Endüstriyel tesis çalışmaları kapsamında çeşitli santral projeleri.
- ✓ Demiryolu, havaalanı, liman, karayolu, köprü ve tünel projeleri gibi çeşitli ulaştırma projeleri.

BAE Ana Türk Firmaları

- AKFEN İnşaat Turizm ve Ticaret A.Ş.
- AYDINER İnşaat A.Ş.
- BAYTUR İnşaat Taahhüt A.Ş.
- DORÇE Prefabrik Yapı ve İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş.
- GAMA Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ş.
- GAP Binası Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.
- GÜRİŞ Holding
- KAYI İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- KULAK İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.
- MAPA İnşaat A.Ş.
- MNG Holding A.Ş.
- NUROL İnşaat ve Ticaret A.Ş.
- SEMBOL Uluslararası Yatırım Tarım Peyzaj İnşaat, Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- STFA İnşaat Grubu
- TAŞYAPI İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- TAV Tepe Akfen Yatırım İnşaat ve İşletme A.Ş.
- TEKFEN İnşaat ve Tesisat A.Ş.
- YAPI MERKEZİ İnşaat ve Sanayi A.Ş.
- YÜKSEL İnşaat A.Ş.

BAE'den Türkiye Doğrudan Yatırımlar

- ✓ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın son istatistiklerine göre BAE, Türkiye'ye 2005-2016 döneminde 4,16 milyar dolar seviyesinde yatırım gerçekleştirmiştir.
- ✓ Arap Bankacılık İşbirliği, İstanbul temsilciliği açıldı. İşbirliği, Türk bankacılık sektöründe yeni fırsatlar aramakta olup, kuruluşun %75'i Kuveyt Maliye Bakanlığı, Libya Hazine Sekreteri ve Abu Dabi Yatırım Otoritesi'ne aittir.
- ✓ Orion Holding Yurtdışı (Dubai) İktisat Yatırım'ı satın aldı.
- ✓ Dubai Ticaret Merkezi (DMCC), altın ve çay pazarında faaliyet gösteriyor.
- ✓ 2005 yılında, Türk Telekom'un %55'lik payı BAE merkezli Holding tarafından satın alınmıştır. Öger Telekom bu satın alma ile 7,1 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirmiştir.
- ✓ 2005 yılında BAE merkezli Dubai Limanlar İdaresi, Erdemir'e ait olan Yarımca arazisinin yarısını 105 milyon dolara satın almıştır.

BAE

AÇIKLAMA:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Bu rapor, A&T Bank Ekonomik Araştırmalar tarafından sadece bilgi amaçlı olarak hazırlanmıştır. Sunulan bilgilerin yayım tarihi itibarıyla yanlış/yanıltıcı olmamasına özen gösterilmiş olmasına karşın, A&T Bank bilgilerin doğru ve tam olmasından sorumlu değildir. Bu raporda yer alan bilgiler herhangi bir uyarı yapılmadan değişebilir. A&T Bank ve kurum çalışanları bu raporda sunulan bilgilerin kullanılmasından kaynaklanabilecek herhangi bir doğrudan ve dolaylı zarardan ötürü hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Telif hakkı saklıdır, herhangi bir amaçla A&T Bank'ın izni olmadan raporun tamamı veya bir kısmı başka bir yerde yeniden yayımlanamaz, dağıtımı yapılamaz. Tüm hakkı saklıdır.